

**Колико је Србија припремљена за отварање
тржишта електричне енергије и природног гаса
од 1. јануара 2013.**

Љиљана Хаџибабић
Члан Савета
Агенције за енергетику

*Београд,
24. децембра 2012.*

Садржај

- Врсте тржишта и учесници на тржишту
- Отвореност тржишта ЕЕ и ПГ
- Цене за индустрију у 1. полугођу 2012. у Европи
- Модел тржишта у Србији
- Правни оквир за функционисање тржишта
- Припремљеност за слободно тржиште
- **Значајне новине:**
  - * **Балансна одговорност**
  - * **Нове врсте уговора о продаји**
- **Закључна оцена**

Врсте тржишта

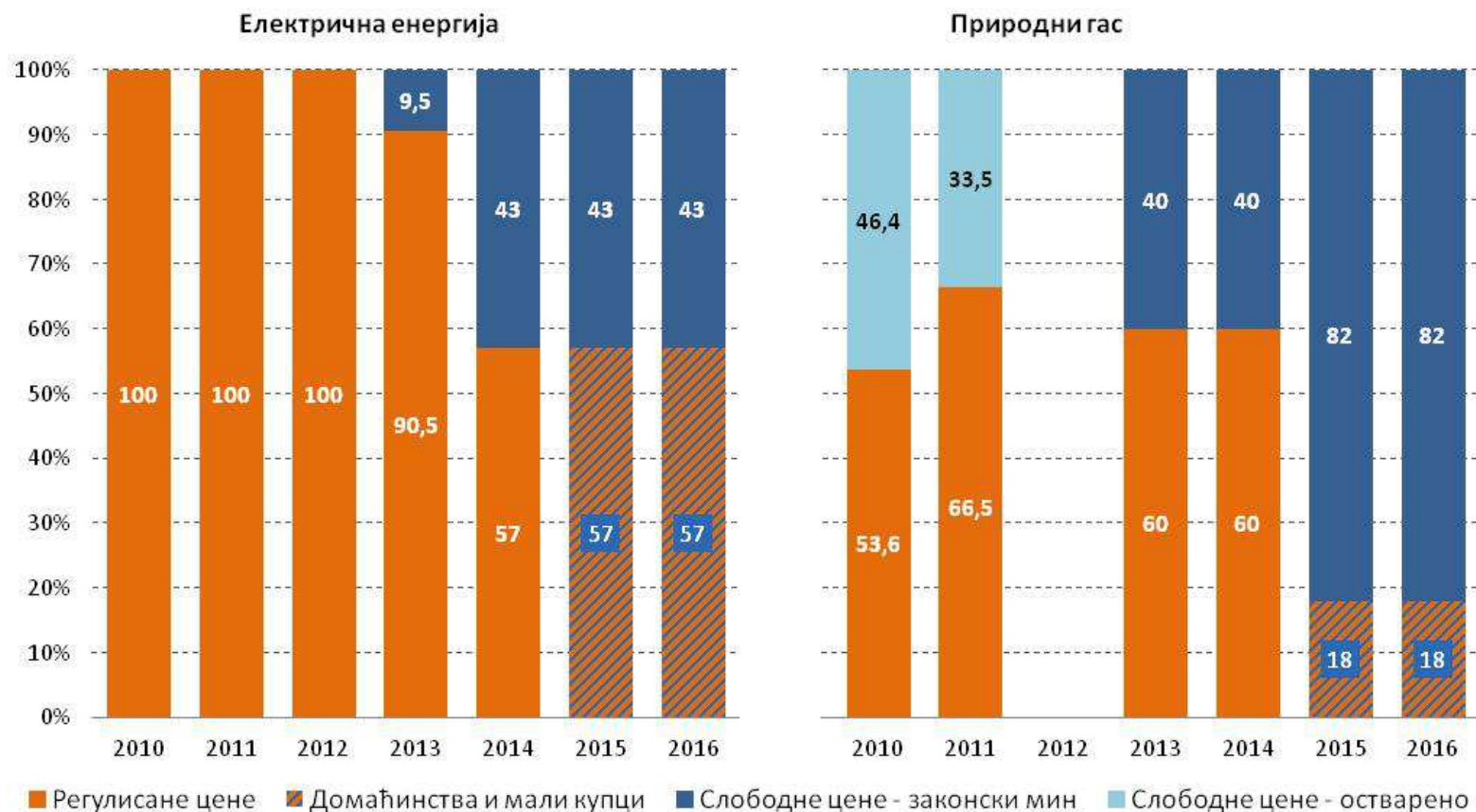
Електрична енергија	Природни гас
Билатерално	Билатерално
Балансно	-
Организовано - берза	-

Учесници на тржишту

Електрична енергија	Природни гас
Произвођач	Произвођач
Снабдевач ЕЕ	Снабдевач ПГ
Јавни снабдевач ЕЕ	Јавни снабдевач ПГ
	Снабдевач јавних снабдевача ПГ (на њихов захтев)
Крајњи купац	Крајњи купац
Оператор преносног система	Оператор транспортног система
Оператор дистрибутивног система	Оператор дистрибутивног система
	Оператор складишта
Оператор тржишта	

Сви учесници на тржишту су **балансно одговорни** и њихови односи се регулишу уговорима.

Отвореност тржишта у Србији

Отвореност тржишта остварена у 2010 и 2011. и
минимална отвореност тржишта од 1. јан 2013. - прописана у ЗоЕ

Тржиште ће од 1. јан 2015. бити потенцијално 100% отворено, али домаћинства и мали купци могу на тржиште, а не морају.
Проценти се односе на потрошњу.

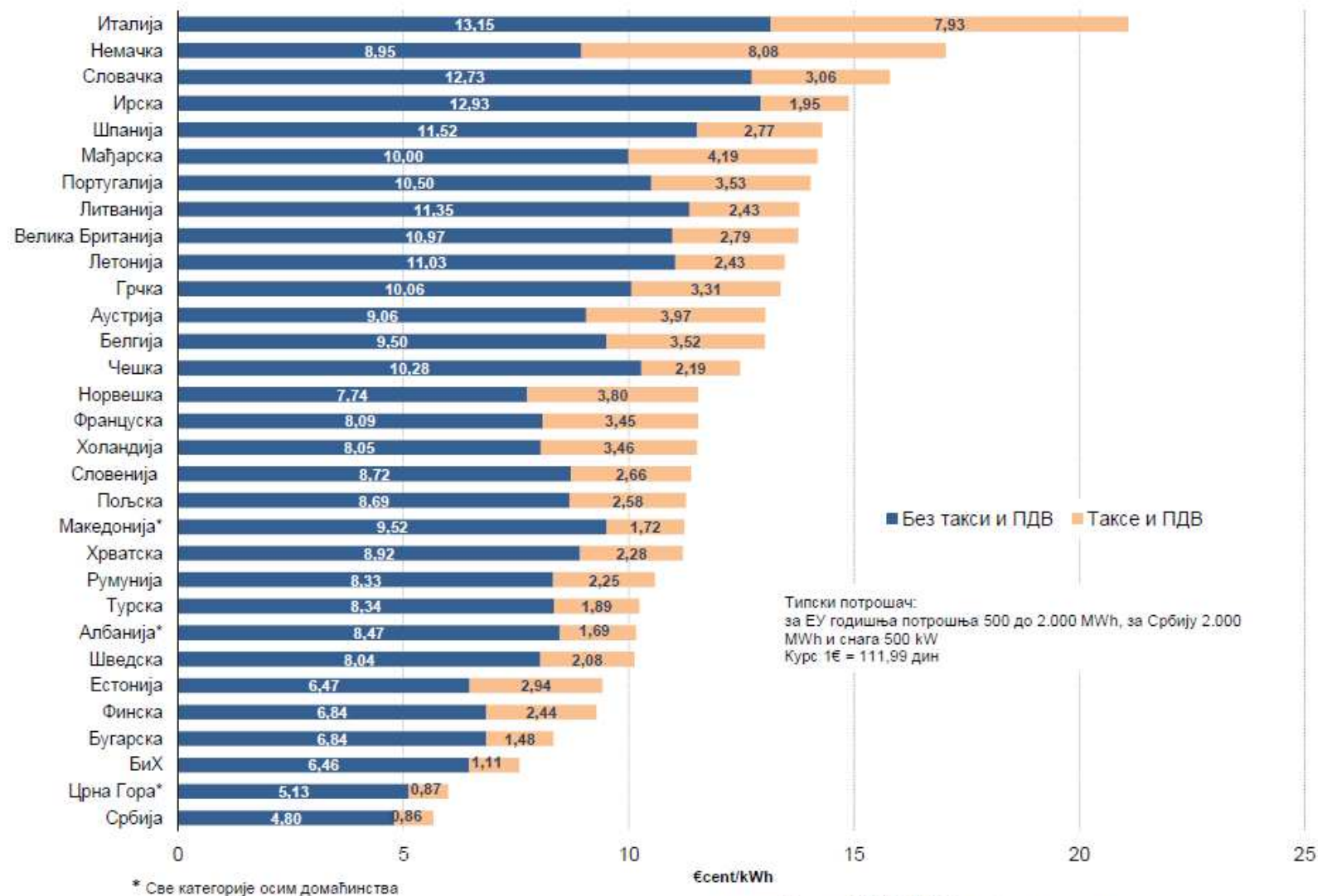
Отвореност тржишта ЕЕ у Србији и околним земљама у 2011.

Земља	Учешће потрошње купаца на тржишту у укупној потрошњи (%)		Број квалификованих купаца		
	Цео систем	Високи и средњи напон	Потенцијалних	Активних	% активних
Србија	0		414.677	0	0
Словенија	100		925.253	925.253	100
Мађарска		100			
Бугарска		100			
Румунија	56			12.675	100
Хрватска	43,5		2.344.923	125.064	5,3
Македонија	29,6		9	9	100
БиХ	7,9		119.346	1	
Црна Гора			32.320	0	0

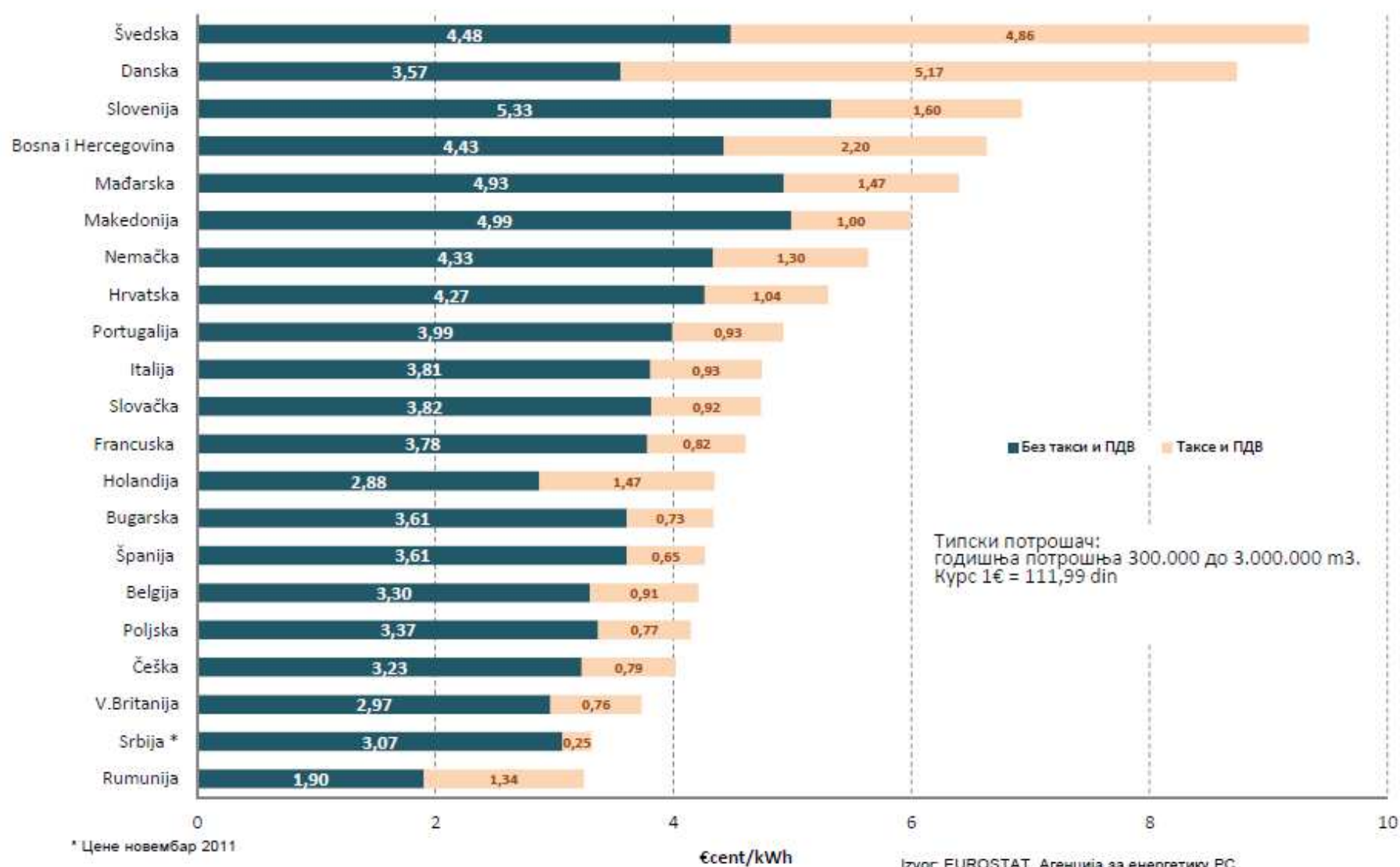
2012 National Report to the European Commission (Covering the period 01.01.2011 – 31.12.2011)

Упоредни преглед цена ЕЕ за индустрију

- прво полугође 2012.г. -

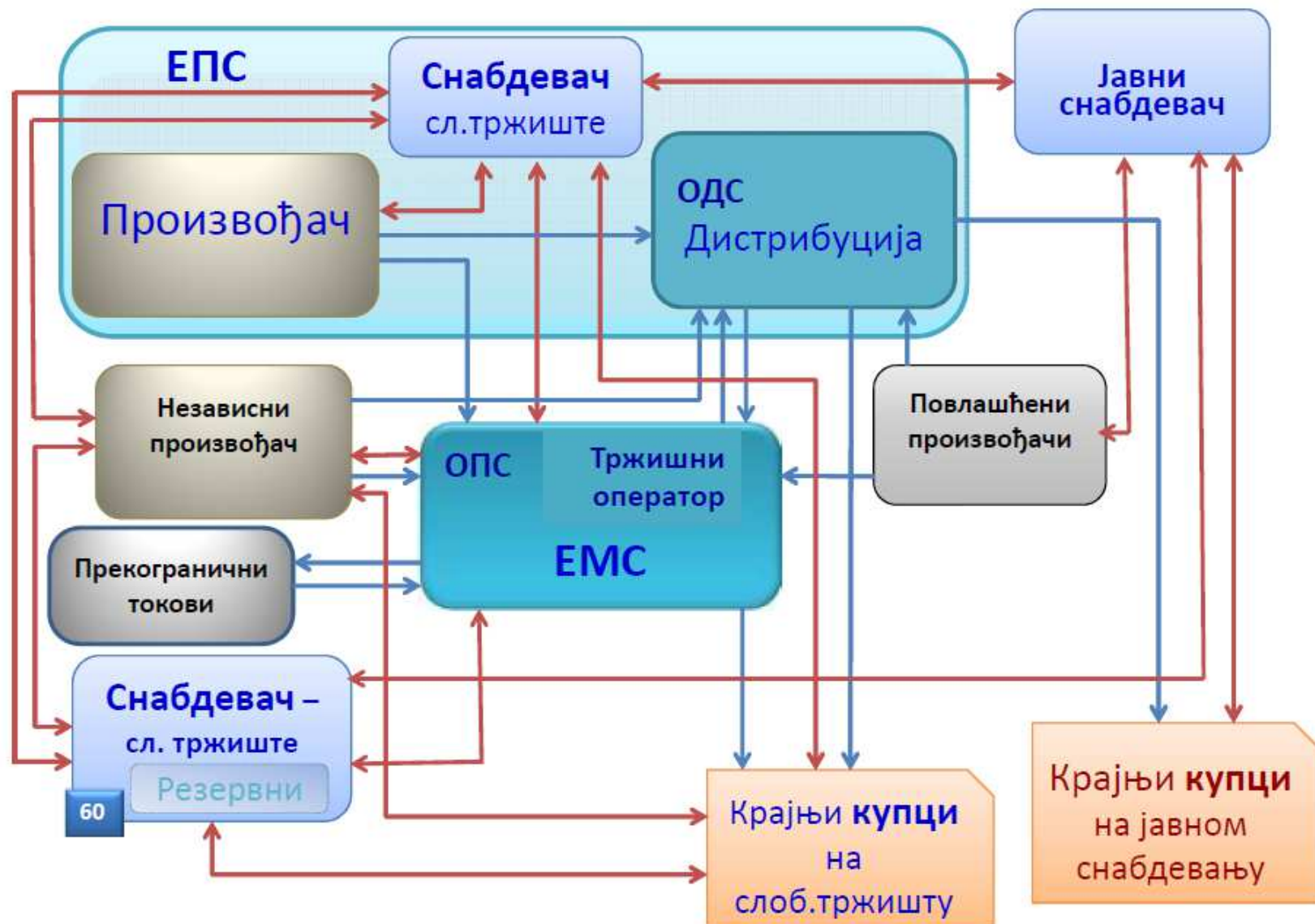

Упоредни преглед цена ПГ за индустрију - прво полугође 2012.г. -

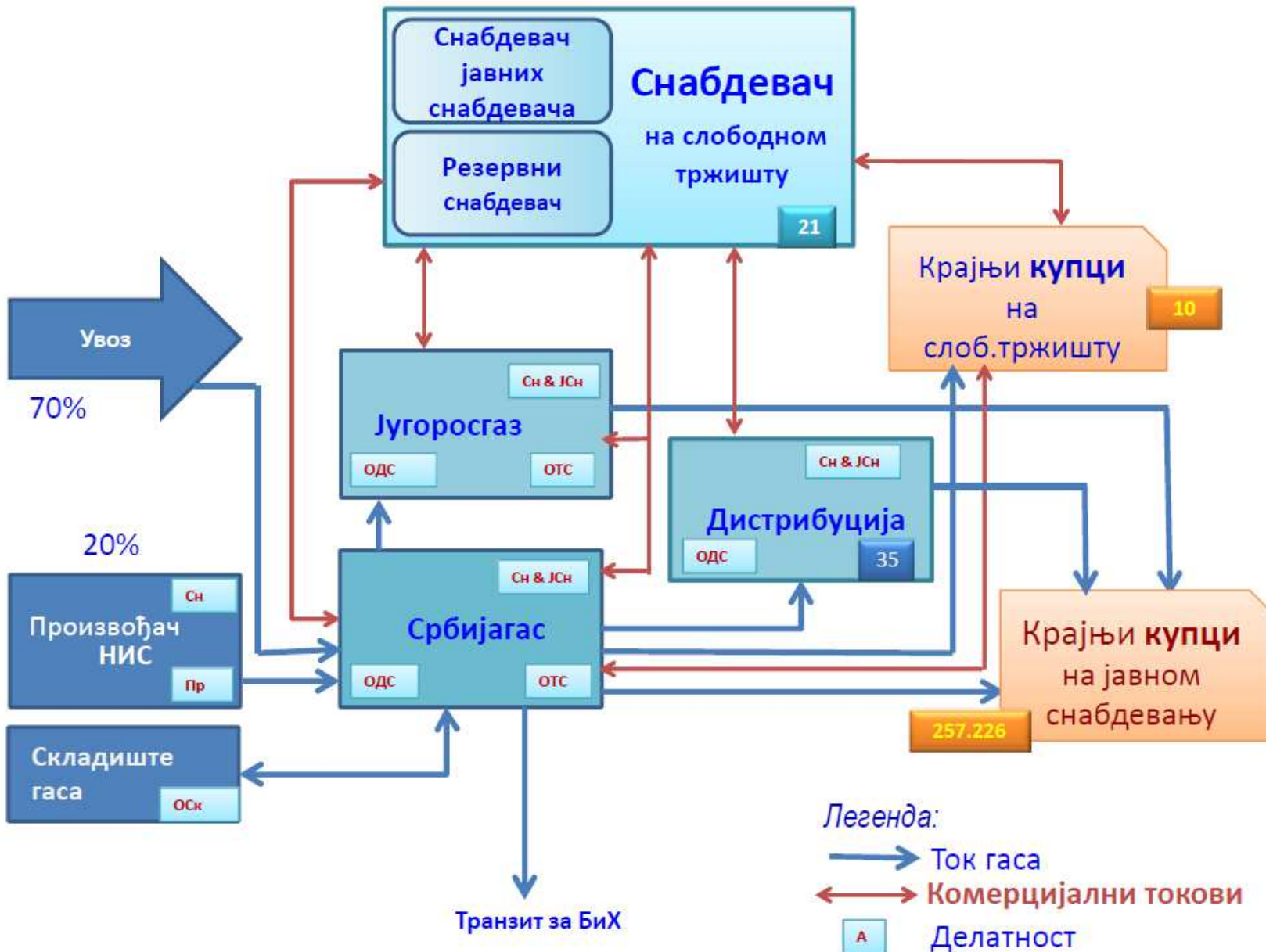

Модел тржишта електричне енергије

Легенда:
 —→ Токови енергије
 ↔ Комерцијални токови (обрачун и плаћање)

Модел тржишта природног гаса

Правни оквир за функционисање тржишта

Електрична енергија	Природни гас
Директиве ЕУ – обавезујућа полазна основа	
Закон о енергетици	
Правила о раду преносног система	Правила о раду транспортног система (укључују и правила за расподелу капацитета и правила о раду тржишта)
Правила за расподелу права на коришћење прекограничних преносних капацитета	
Правила о раду тржишта ЕЕ	
Правила о промени снабдевача	
Методологија за одређивање цене приступа систему за пренос ЕЕ	Методологија за одређивање цене приступа систему за транспорт ПГ

Притисак Европске комисије да се укидају регулисане цене у ЕУ
Код нас да се форсирано отвара тржиште

Дистрибуције и јавни снабдевачи не утичу на функционисање
слободног тржишта у 2013.

Припремљеност за слободно тржиште

---

1) Подзаконска акта

2) Енергетски субјекти

- * Оператори система

- * Правила о раду система и тржишта

- * Мерни уређаји

- * Информациони системи

- * Снабдевачи

- * На слободном тржишту

- * Резервни снабдевач за ЕЕ/ПГ

3) Купци

Припремљеност за слободно тржиште

- подзаконска акта -

Електрична енергија	Природни гас
Директиве ЕУ	
Закон о енергетици	
Правила о раду преносног система	Правила о раду транспортног система (укључују и правила за расподелу капацитета и правила о раду тржишта)
Правила за расподелу права на коришћење прекограничних преносних капацитета	
Правила о раду тржишта ЕЕ	
Правила о промени снабдевача	
Методологија за одређивање цене приступа систему за пренос ЕЕ	Методологија за одређивање цене приступа систему за транспорт ПГ

Припремљеност за слободно тржиште - енергетски субјекти - /1

Електрична енергија	Природни гас
Оператор преносног система	Оператор транспортног система
Подзаконска акта - усвојена	Подзаконска акта – недостају правила о раду мрежних система. Очекују се за транспорт у 1. кв. 2013. а за дистрибуције 6 месеци касније
Одговарајућа мерења и прикупљање података	Мерења и прикупљање података
Потребан hw/sw	Потребан hw/sw
Снабдевачи	Снабдевачи
Резервни снабдевач – није изабран	Резервни снабдевач – није изабран

Припремљеност за слободно тржиште - енергетски субјекти - /2

РЕЗЕРВНИ СНАБДЕВАЧ

Улога резервног снабдевача – преузима снабдевање крајњег купца који није изабрао или је остао без изабраног снабдевача, у Законом предвиђеним случајевима.

Највише 60 дана / ЕЕ до 01.01.2015 /ПГ до 01.01.2016.

Избор резервног снабдевача – чл. 146 ЗоЕ: бира га Влада јавним тендером;

- услови и начин образовања и промене цене;
- елементи уговора са крајњим купцем;
- рок на који се бира резервни снабдевач.

Цена не може бити нижа од просечне цене ЕЕ/ПГ за балансирање система.

У случају да крајњи купац не закључи уговор о продаји са снабдевачем, оператор система је дужан да му обустави испоруку ЕЕ/ПГ !

Припремљеност за слободно тржиште - Снабдевачи -

Електрична енергија	Природни гас
60 лиценцираних снабдевача 20 активних	21 лиценцирани снабдевач 2 активна

- Коришћење прекограничних преносних капацитета и активност снабдевача у Србији
- Развој регионалног тржишта
- 8. Регион
- До 2015. интеграција у јединствено европско тржиште

Припремљеност за слободно тржиште

- Купци -

Од 2008. тржиште у Србији је потенцијално отворено за све осим за домаћинства (од 2015.)

Од ступања на снагу Закона о енергетици августа 2011. зна се ко после 1. јан 2013. нема право на јавно снабдевање

Како се припремати?

- Боље познавање своје потрошње и могућности рационализације
- Јачање функције планирања и управљања потрошњом
- Праћење кретања на тржишту

Нема одлагања примене Закона!

Значајне новине

- 1) Балансна одговорност
- 2) Више врста уговора о продаји
  - Са унапред познатом количином
  - Са потпуним снабдевањем

Балансна одговорност

Обавеза учесника на тржишту да уравнотежи производњу, потрошњу и уговорену куповину и продају ЕЕ или ПГ у периоду за који се утврђује балансно одступање и преузме финансијску одговорност за одступања

Балансно одступање се утврђује:

ЕЕ – за сваки сат

ПГ – за сваки дан

Уговори о продаји /1

Две могућности за уговарање количина:

- Количина се утврђује **на крају** периода снабдевања, као остварена потрошња - уговор о потпуном снабдевању[?] (садашња ситуација)
- **унапред** уговорена количина за сваки обрачунски период (ЕЕ -сат, ПГ-дан) током периода снабдевања

Крајњи купац може са снабдевачима да закључи више уговора о продаји за једно место примопредаје за исти период снабдевања.

Само један уговор може бити са потпуним снабдевањем.

Закључна оцена

- Тешкоће у почетном периоду и искуства других земаља
- Комисија за праћење примене правила о раду мрежних система ЕЕ/ПГ и тржишта ЕЕ – представници група учесника на тржишту
- Ново искуство за велике купце - јачање функције планирања и управљања потрошњом
- Коришћење интернет страница оператора и Регулатора
- Тржиште ЕЕ може складно да функционише од 1. јануара 2013.г.
- Тржиште ПГ може складно да функционише када се донесу Правила о раду транспортног система (1. квартал 2013.); Пуна функционалност и транспарентност након прве расподеле капацитета и обезбеђивања мерне опреме и информационе платформе за примену правила

Хвала на пажњи!

Љилјана Хаџибабић

Члан Савета Агенције за енергетику

www.aers.org.yu